

"És més difícil assumir-ho que deixar-ho"

Ramon Lapiedra (Almenara, 1940), catedràtic de Física Teòrica. El 25 de maig, per imperatiu estatutari, culmina el seu mandat com a rector de la Universitat de València-Estudi General i retorna a la seua activitat habitual d'investigador, la qual va interrompre fa deu anys per a tripular un dels períodes més decisius de la universitat valenciana.

Q uè va ser més difícil, assumir el càrrec fa deu anys o deixar-lo ara?

—Assumir-lo. Deixar-lo, si haguerat estat al cap dels dos primers anys, o dels sis, en què potser em feia molta il·lusió el tipus de faena, podria haver estat més difícil. Després de deu anys tinc el sentiment que s'ha tancat un cicle de la meua vida, que és el moment de deixar aquesta responsabilitat, tal i com preveuen els estatuts de la Universitat. M'ha arribat el moment d'assumir unes tasques més reposades.

—En aquell moment, fa deu anys, va ser candidat per iniciativa pròpia o l'hi van impel·lir?

—No m'ho esperava. I quan vaig veure que hi havia gent —gent de pes— que m'ho proposava seriosament, vaig tenir la sensació d'inseguretat, perquè jo no tenia precedents en la matèria. Havia estat cap de departament, com qualsevol catedràtic d'aquella època, i havia estat vicedegà en la Facultat per aplacar la insistència del degà. En una paraula: no tenia experiència. Tenia, en canvi, l'aprensió normal per a agafar un càrrec de molta responsabilitat sense massa experiència administrativa o política.

—Va acceptar convençut o pel sentit del deure?

—Com que en el cercle on em movia comentaven si jo podria ser un candidat a rector, que jo podria ser el candidat a rector... la materialització de la proposta i la meua mentalització van ser un procés paral·lel. Al final, devia i volia acceptar.

—Quins fets han marcat aquests deu anys, a part de la democratització i valencianització de la institució?

—S'ha fet una tasca de desenvolupament de les infraestructures, tant d'edificis com d'instrumental i aparells d'investigació, que crec que és molt important. Això ho hem pogut fer en la mesura que des del MEC, primer, i des de la Generalitat valenciana, després, vam rebre els diners suficients.

D'una altra banda, hem fet una política de contacte i de relació amb la societat que ens envolta. A dos nivells: el de la difusió cultural de qualitat i el de transferència de coneixements amb el teixit industrial i de serveis del País Valencià. És evident que en aquest doble aspecte cultural i de transferència de R+D al teixit industrial encara som molt lluny de les fites que

caldria aconseguir. Sobretot pel que fa al segon. Però cal dir que partíem d'un nivell tan baix que, relativament, els progressos són espectaculars en aquests deu anys. En aquest sentit, la creació i consolidació del Consell Social i la creació d'una fundació Universitat-Empresa han significat una basa decisiva per a assolir els èxits parcials que hem aconseguit en aquest termini.

I encara hi ha una altra cosa, que té a veure amb la finalitat fonamental d'una institució universitària, que és produir i difondre coneixements científics. I la Universitat de València ha aconseguit grans progressos, relatius en el seu context, però cal pensar que tots els indicadors parcials, però successius, assenyalen que la nostra producció científica està per damunt de la mitjana de l'estat espanyol. Però alhora, l'estat espanyol ha fet un gran pas endavant en els darrers deu anys en el rànquing de grans productors de coneixement científic. O siga que no és únicament que l'estat espanyol ha avançat en termes absoluts sinó que ho ha fet en termes relatius, i en termes relatius respecte a les grans potències productores de R+D. Si la nostra Universitat està per damunt d'aquesta mitjana, és que hem fet progressos clars.

—Que segurament tenen més mèrit pel fet que, simultàniament, els esforços se sobrecarregaven amb la democratització i la valencianització de la Universitat.

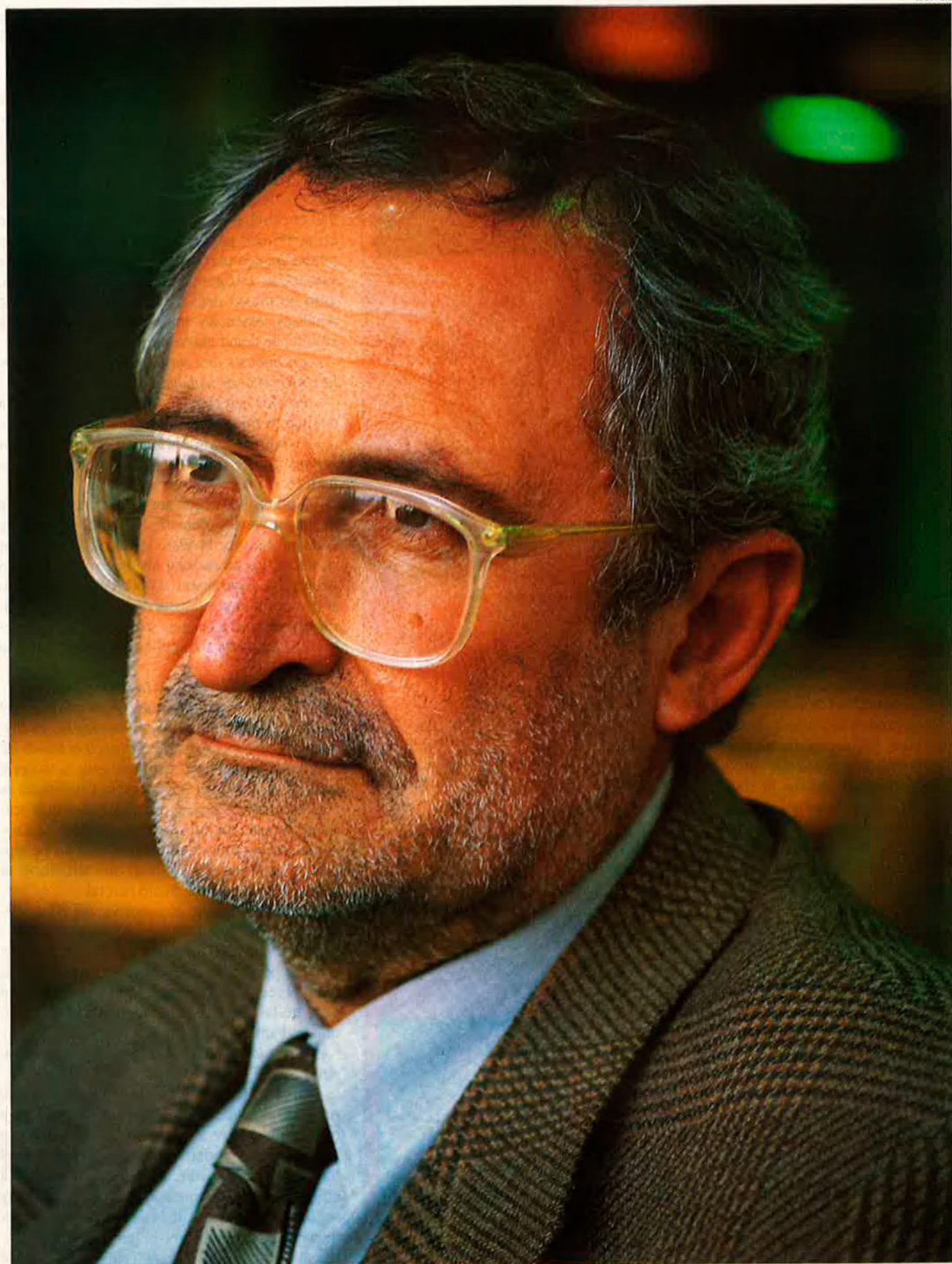
—Nosaltres arribem al rectorat el juny 1984. La transició política ja s'ha acabat, però estem al començament de la posttransició. Eren les primeres eleccions completament democràtiques en la Universitat i això significa una nova manera d'abordar el govern i la vida universitària, i crec, com se'ns ha atribuït moltes voltes, que democratitzem la vida interna.

—La democratització troba resistència?

—Sí, i és lògic. Per una banda hi ha un gran impuls i una gran passió per fer tot allò que fins aleshores no s'havia pogut fer, però també hi ha certs comportaments adquirits, certs interessos de jerarquització establerts. Va haver-hi entusiasme i resistència, per l'una banda i per l'altra, però el procés es va consumir.

—On hi ha hagut més resistència, en la democratització o en la valencianització?

—Si per resistència s'entén també una actitud resistent passiva, feta d'inèrcies seculares, la va-

lencianització, per descomptat. És un camp en el qual queda molt per fer. Si agafem per exemple el nivell d'ús del valencià en la nostra Universitat, hi ha hagut progressos molt clars quant a l'ús oral en les juntes de govern, claustres, juntes de centre... També s'han fet avenços quant a l'ús escrit, en la paperassa administrativa, però quant a l'ús docent s'ha progressat més lentament. Tinc el sentiment que havíem arribat a una certa estagnació. Això es veu en les xifres últimes del Servei de Normalització Lingüística, que mostren que la demanda de classes en valencià ens ha pujat fins el 22 i escaig per cent, però nosaltres només n'oferim un 13 per cent. Per tant, fem una oferta inferior a la demanda. Sembla que la joventut està prou més disponible que el professorat, malgrat que aquest professorat siga valencianoparlant, però hi ha una inèrcia de no voler-se expressar en una llengua en què potser els manca el costum de la terminologia científica. Dificultat que, d'una altra banda, és absolutament irrellevant si s'hi posa una miqueta d'interès, perquè sabent parlar valencià la terminologia catalana costa només unes setmanes d'aprendre. Però hi ha gent que d'aquesta dificultat en fa un món. Els alumnes joves, pel contrari, arriben amb un mínim de familiarització amb l'ensenyament en valencià, i per tant no els resulta estrany rebre classes en valencià.

—Quins han estat els episodis més greus del seu mandat, *Lapiedra*?

—Hi ha hagut alguns moments delicats. Un va ser el conflicte que vam tenir amb la Generalitat a propòsit de l'aprovació dels estatuts que havia produït el claustre. Evidentment, a la Generalitat li corresponia un control de legalitat, però nosaltres pensàvem que la seua obligació era retornar els estatuts al claustre amb les observacions pertinents i no que, *motu proprio*, canviara alguns articles. Diverses sentències ens van donar la raó, però mentrestant vam tenir una sèrie de conflictes durant mesos que van ser una miqueta durs.

—Ha estat temptat de tirar la tovallola?

—Hi va haver un moment molt delicat en els dos primers anys, quan es va produir un conflicte molt agut al voltant d'això que t'he dit i vaig estar a punt de presentar la dimissió.

—Quina herència traspasa *Lapiedra*?

—Una herència on la transparència i la participació en la gestió i la vida universitària són fet comú, quotidià. Una universitat millor dotada, quant a edificis i infraestructura d'investigació, però que té greus problemes econòmics ara per implantar la reforma dels plans d'estudis. Una universitat amb alguns problemes d'espai a l'avinguda de Blasco Ibáñez. Una universitat amb una distribució de plantilla docent amb determinades ineficiències, com a conseqüència dels canvis experimentats, que han fet que es concentre el professorat en uns ensenyaments

“El problema és si sociològicament i políticament és assumible avui per al poble valencià que la tasca normativitzadora recaiga sobre l'Institut d'Estudis Catalans. I això és evident que no. Les coses són com són i no com a un li agradaria que foren.”

on ara ja no és necessari. I és clar, a causa de la naturalesa de la mà d'obra docent no és fàcil reutilitzar aquest excedent en uns altres llocs.

—On ha flaquejat la seua gestió?

—Hi ha hagut errors en aquests deu anys. Hi ha un acord de la junta de govern sobre l'ensenyament en valencià, el qual, al meu entendre, era molt respectuós amb els castellanoparlants, però, des d'un punt de vista jurídic, era tècnicament deficient. I les dues sentències adverses es van encarregar de posar-ho en relleu. Va ser un error. Primer, perquè el prestigi de la Universitat davant una part de la societat valenciana s'ha vist tocat. I segon, perquè molts professors, amb no massa decisió, han pogut pensar que aquestes sentències entrebancaven la seua possibilitat de donar classe en valencià.

—En aquests deu anys, què ha canviat més, la Universitat de València o *Lapiedra*?

—Els dos han canviat. Òbviament, de manera distinta. A mi m'han eixit alguns cabells blancs.

—I s'ha retallat la barba, però ara abordaria segons quines coses de forma distinta que ho ha fet?

—No veig les coses tan distintament ara que fa uns anys, simplement és que el tarannà de l'edat n'alenteix la visió. L'activitat trepidant que significa un rectorat als 44 anys no em feia pesa. Ni segurament als 50. Però ara, als 54, sí que em fa una miqueta de pesa i m'agradaria dedicar-me a tasques més serenes i que demanen una certa tranquil·litat d'esperit, com la investigació.

—L'evolució del Bloc és la seua evolució?

—Són dues coses diferents. Quan una persona que ha estat en tres rectorats successius es disposava a desaparèixer per imperatius legals de l'escenari universitari, era lògic que la majoria que havia permès el govern de la Universitat es reestructurara. S'hauria pogut reestructurar reeditant aquesta majoria i potser ampliant-la. Disortadament, aquesta reestructuració no ha significat fins a aquest moment una ampliació ni una reedició, sinó una flexió parcial.

—En aquest sentit, el candidat del Bloc, Pedro Ruiz, és continuista?

—Crec que això no es pot dir en absolut, perquè les persones que ara es diputen electoralment el rectorat i la gent que hi ha darrere tenen prou tretall per saber que no es tracta de continuistes i anticontinuistes.

—No ja tant quant a acció sinó per tarannà, em referia.

—No estic segur de res de tot això. Jo, amb molta més gent, vaig estar en una assemblea que va començar amb un procés transparent i meditat per a produir un candidat, que al final ha resultat Pedro Ruiz, i jo, que estava des del començament en aquesta assemblea, em faig solidari dels seus resultats finals. Com a conseqüència d'això pot haver-hi gent que haja identificat un candidat més amb l'equip rectoral que

l'altre. En qualsevol cas l'equip rectoral estava en una assemblea i no en una altra.

—L'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (IIFV) és l'assignatura pendent de Lapidra?

—En tot cas, és una assignatura que té pendent la societat valenciana. La situació actual no és sostenible. No podem continuar sense tenir un òrgan que pugui dictaminar sobre normativització. La vida política en democràcia és la que és, i el que és normal en democràcia és el canvi de signe en els diversos governs. La llengua ha de quedar subreta de tots aquests avatars i la situació actual és insatisfactòria. Algú dirà que aquesta normativització ja la pot fer l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Sens dubte. Des del punt de vista filològic, no li falta competència per a fer-la. A més a més, hi ha molts valencians en la secció filològica del IEC. Però el problema és si sociològicament i políticament és assumible avui per al poble valencià que aquesta tasca recaiga formal i legalment en el IEC. I això, és evident que no. Les coses són com són i no com a un li agradaria que foren. Com que això no és possible avui, ni demà, ni d'aquí a cinc anys ni a deu, cal traure'n les conclusions. De vegades hi ha coses que avui són impossibles, però que porten inscrit al seu interior la llavor de la possibilitat. Quan un analitza amb desapaixonament quina és la realitat política i social del País Valencià, veu que dins no hi ha cap llavor que indique que això canviarà en uns anys, que no hi ha res que ens pugui fer pensar que la Generalitat valenciana, d'aquí a cinc anys, acceptarà de bon grat que el IEC siga l'ens que normativitzarà sobre el valencià. Aquesta és una dada absolutament fonamental per a bastir una estratègia diferent. Des de fa molts anys es fan eleccions al País Valencià, i aquests comicis han donat uns resultats que són sempre del mateix signe. És evident que els ciutadans no s'hi pronuncien directament sobre aquesta qüestió, però indirectament sí. Aquesta situació no és conjuntural i per tant no hi ha més remei que bastir una estratègia d'acord amb la realitat. Òbviament, no seria encertat bastir una estratègia com la de l'IIFV si a partir d'ací es fera una normativització secessionista.

—Aquesta és una de les preocupacions dels ortodoxos.

—També és possible un terratrèmol d'abast global que afone el País Valencià i es quede

—A Joan Fuster se li va regularitzar la situació acadèmica durant el seu mandat. No hauria estat possible no fer-lo patir tant, fer una excepció amb un personatge excepcional?

—Quan nosaltres ho vam intentar, ja estava aprovada la Llei de Reforma Universitària, que s'havia aprovat el 1983. Després, només es podia fer el que vam fer. Antoni Ferrando, el director de l'Institut de Filologia Valenciana, va jugar un paper clau animant Fuster a presentar-se. Al final Fuster s'hi va avenir i, després de tot, crec que Fuster estava content.

com l'Atlàntida. Tot és possible. Però si el conjunt dels tres departaments de filologia catalana de les tres universitats valencianes es fan secessionistes, és que aquest país no té solució. I no hi ha cap motiu raonable per pensar que això siga així.

—No s'avançava la faena al PP?

—No es tracta de servir res en safata al PP ni a ningú. Es tracta que la llengua dels valencians té molts problemes, i atesa la manca de lleialtat lingüística que la llengua suscita en molts valencians, la falta de tradició en l'ús i en la valoració, resulta que només faltava que la llengua siga un camp de conflictes. Si hi ha usuaris de la llengua que, sense conflictes, ja els costa abandonar el castellà en la pràctica i passar-se'n al valencià, només falta que els amargues la vida.

—En quin punt ha quedat l'IIFV?

—Quan es van vèncer les reticències del PSOE i Esquerra Unida, Unió Valenciana es va oposar a la idea que les Corts valencianes impulsaren una llei que reconeguera a l'IIFV la potestat normativitzadora, i en conseqüència, el PP es va desenganxar del compromís que havia adquirit. En aquesta legislatura ja no es podrà fer.

—Creu que dir català al valencià ha perjudicat l'ús de l'idioma?

—D'una manera indiscriminada, independent del tipus d'interlocutor i independentment de si li pots explicar què vols dir amb això, efectivament et pot fer donar passes enrere.

—Ser rector era la millor manera de fer política sense dedicar-s'hi?

—Era una manera privilegiada de fer política universitària i no partidista.

—Vostè no ha militat mai en cap partit?

—En grupscles d'extrema esquerra, quan estava a França, i després d'ací.

—Quins eren?

—Més val que ho deixem córrer.

—No pensa tornar a militar?

—No tinc una postura presa d'entrada, però em sembla molt negatiu aquest escepticisme que té la gent i que molts creadors d'opinió propal·len. Militar en un partit no és cap cosa lamentable ni poc moderna.

—El nom de Lapidra entra en moltes traveses electorals.

—No tantes. I d'aquestes poquetes, segurament, la que s'ha produït no ha aparegut als diaris, i la que ha eixit als diaris no és certa.

Miquel Alberola